

S Y K E

17.9.2010

SYKE-2008-J-175

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 2.7.2010 VM061:00/2010

LAUSUNTO VESIHUOLTOLAIN TARKISTAMISTYÖRYHMÄN LOPPURAPORTISTA

Suomen ympäristökeskus (SYKE) esittää lausuntonaan seuraavaa:

Vesihuoltolaki

Vesihuollon yleinen kehittäminen

Vesihuoltolakiehdotuksessa on esitetty, että kehittämissuunnitelmasta (5 §) tiedotetaan riittävässä laajuudessa ja että suunnitelman olisi oltava yleisesti saatavilla tietoverkossa tai muulla tavalla. Tietoverkon (internet) yleisyyden ja helppokäyttöisyyden vuoksi lienee syytä säätää velvoittavasti saatavuudesta tietoverkossa. Toisaalta kaikilla kansalaisilla ei ole tietoverkkoa käytettävissään, minkä vuoksi suunnitelma olisi oltava saatavilla myös muulla tavalla. Lakitekstiin ehdotetaan siis muutettavaksi: "...saatavilla tietoverkossa ja muulla tavalla."

Hulevesi

Hulevesien hallinnan kehittämiseen ei nykyisen lainsäädännön keinoin ole saatu riittävän kokonaisvaltaista otetta. On hyvä, että kokonaisvastuu niin viemäroidyn kuin muidenkin alueiden hulevesien hallinnasta osoitetaan selkeästi. Vesihuollon tarkoituksena on toimittaa riittävästi hyvälaatuista talousvettä kuluttajille ja johtaa käytetty vesi riittävän hyvin puhdistettuna takaisin luontoon. Tätä perustehtävää vaikeuttaa hulevesien sekoittuminen jätevesiin. Koska hulevesien hallinta siirtyy pois vesihuoltolaitoksen vastuulta, hulevesijärjestelmä voidaan suunnitella kokonaisvaltaisemmin ottaen huomioon yleinen alueiden käyttö. Samalla voidaan todennäköisesti vähentää hulevesien johtamista jätevesiviemäriin.

Vesihuoltolakiehdotuksen 6a§ 2 mom mukaan kunta voi hyväksyä alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle hulevesiviemäroinnin toiminta-alueen pykäläehdotuksessa mainituin edellytyksin. Tämä antaa kunnalle yksipuolisesti mahdollisuuden määrätä hulevesien vastaanottamisesta. Mainituista edellytyksistä ensimmäinen – alueen osoittaminen sellaiseksi, jossa hulevedet viemäroidään – on kunnan yksipuolisesti päätettävissä. Toinen edellytys – laitoksen kyky hoitaa hulevesiviemärointi – ei ole selvästi määriteltävissä. Asiaa on yritetty avata pykäläkohtaisissa perusteluissa. Hulevesien johtamisella jätevesiviemäriin heikennetään jätevedenpuhdistamon mahdollisuutta saavuttaa hyvä puhdistustulos. Vesistökuormitus lähes säännönmukaisesti kasvaa hulevesien takia, vaikka ohituksiin tai lupaehtojen asettamien rajoitusten ylitämisiin ei jouduttaisikaan. Pahimmillaan voi käydä niin, että vesihuoltolaitos ei pysty

hoitamaan ympäristöluvan mukaisia velvoitteitaan, jos kunta yksipuolisesti päättää hulevesien viemäroinnistä. Lakiehdotuksessa ei esitetä, millaiseen arviointiin perustuisi se, että katsotaan laitoksen kykenevän huolehtimaan hulevesien käsittelystä asianmukaisesti. Olisikin harkittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle lausunnonantomahdollisuutta päätettäessä siitä, pystyykö vesihuoltolaitos huolehtimaan hulevesien viemäroinnistä asianmukaisesti. Lausunnonantoa voimakkaampana keinona voitaisiin harkita luvan tarvetta hulevesien johtamiselle jätevesiviemäriverkostoon.

Yhdyskuntakehitys

Lakiehdotuksen 7 §:ssä otetaan käyttöön uusi määritelmä: Yhdyskuntakehitys. Se on aiempaa kattavampi ja yleispätevämpi ilmaisu sille, että vesihuollon suunnittelussa on otettava huomioon myös tarpeet eikä pelkästään nykytilaa. Samaa määritelmää käytetään 8 §:ssä toiminta-alueen päätöksen yhteydessä. Tällä parannetaan ennustettavuutta, mikä auttaa niin yritysten kuin asutuksenkin sijoittumISRatkaisuja.

Toiminta-alue

Toiminta-alueiden osoittaminen kartalla (8 § 5 mom) on esityksen mukaisesti hyvä määrätä laissa, jotta varmistetaan riittävän yksiselitteinen tieto kaikille tarvitsijoille.

Toiminta-alueen supistaminen muuttotappioalueilla on vaikea asia hallittavaksi. Kun laadukkaan talousveden toimittaminen viipymien kasvaessa ei enää ole mahdollista, joudutaan supistamista harkitsemaan. Myös yhteiset jätevesiratkaisut voivat osoittautua toimimattomiksi vesimäärien jatkuvasti laskiessa. Tilanteeseen ajaudutaan esimerkiksi, kun kylällä toiminut koulu ei enää muodostakaan "peruskuormaa", jonka lisäksi on voitu tarjota palveluita vaikkapa muutamalle kotitaloudelle. Ongelmalliseksi asian tekee se, että kuluttajat ovat päätyneet vesihuollon asiakkaiksi luottaen palvelun olevan käytettävissä vastakin. Vaikka 24 §:ssä ehdotetaankin, ettei asiakkaalle saa aiheutua ylimääräisiä kustannuksia sopimuksen irtisanomisesta, tilanne voi muodostua kohtuuttomaksi kuluttajalle. Olisi vielä harkittava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle annettavaa päätösvaltaa asiassa.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttaminen

Alueellisella ympäristökeskuksella on aiemmin ollut mahdollisuus tulla kuulluksi vapauttaessa kiinteistö 10 §:ssä mainitusta liittämiselvöllisyydestä. Nyt samaa mahdollisuutta ei elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle oltaisi antamassa. Tästä ei aiheudu merkittävää vaaraa ympäristönsuojelun huomioon ottamisen laiminlyönnistä, koska kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta edelleen olisi pyydettävä lausunto.

Vapauttamisperusteista (11 § 2 mom) ei muutoksia ole ehdotettu ja vapautuksen perusteet eivät liene aiheuttaneet vaikeuksia käytännön toiminnassa. Kuitenkin olisi syytä tarkastella, onko pykälässä esitetyt rinnastukset riittävän selkeitä. Jos kiinteistöllä on riittävästi talousvettä, voidaanko se vapauttaa viemäriin liittymisestä? Näinkin voitaisiin tulkita nykyisellä muotoilulla, vaikka se ei olekaan ollut tarkoitus.

Keskellä pysyvää asutusta sijaitseva vapaa-ajan asunto ei liene jatkossakaan vapauttavissa liittämiselvöllisyydestä, vaikka kiinteistöllä ei ole sellaista toimintaa, jossa vettä kulutettaisiin tai jätevettä muodostuisi. Tämä voi joissain tilanteissa muodostua kohtuuttomaksi ja jonkinlaisen poikkeusmahdollisuuden soisi näihinkin tilanteisiin uusittavasta laista löytyvän.

Selvilläolovelvollisuus

Vesihuoltolaitoksen selvilläolovelvollisuuden (15 §) on aiempaa laajemmin esitetty koskevan koko vesihuoltolaitoksen toimintaa, myös viemäriverkostoa. Tämä on hyvä täsmennys, sillä tietoisuus vuotovesien määrästä ja järjestelmän kunnosta antaa laitokselle täsmällisemmän perustan toimenpiteiden suunnittelulle. Ehdotuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä seikkoja on tarkkailtava. Tarkkailusta olisikin syytä antaa valtuutus asetuksen tai muiden ohjeiden antamiseen.

Maksuperusteet

Ehdotuksen mukaan vesihuollon maksuilla (18 §) tulee pystyä kattamaan uus- ja korjausinvestoinnit. Tämä uusi muotoilu ei tuo lain sisältöön mitään asiallisesti uutta, mutta korostaa, että korjausinvestoinnitkin tulee ottaa huomioon. Tämä muutos on informatiivisena parannuksena kannatettava.

Taloudellisen toiminnan valvonta

Kunnat ovat vesihuoltolaitosten omistajina käyttäneet omistaja-asemaansa vaihtelevasti. Joissakin kunnissa vesihuoltolaitosten tuloista on palautettu eri tavoilla emokunnalle summia, joiden kohtuullisuudesta on esitetty epäilyjä. On hyvä, että uuteen vesihuoltolakiin säädetään nykyistä tarkemmin (mm. 20b §) laitosten velvollisuudesta taloudellisten tietojen esittämisestä. Näin voidaan vertailla laitosten tehokkuutta ja arvioida tuloutusten kohtuullisuutta sekä valvoa sitä, että vesihuoltoon varataan tarpeelliset resurssit.

Vesihuollon tietojärjestelmä

Lakiehdotuksessa (20c §) esitetään SYKELLE tehtäväksi ylläpitää vesihuollon tietojärjestelmää. Tähän SYKELLE on osoitettava erillinen määräraha ja riittävät henkilöresurssit. Muussa tapauksessa järjestelmän ylläpito saattaa jäädä sellaiselle tasolle, joka ei tyydytä alan toimijoiden tarpeita.

Velvollisuus tietojen toimittamisesta tietojärjestelmään on hyvä säätää laissa. Muuten tietojen kattavuus on heikko ja järjestelmästä ei saada siltä odotettua hyötyä. Olisi kuitenkin tarpeen säätää tietojen sisältöä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Muutoin tietojen yhteismitallisuutta ei voida taata. Ehdotetun muotoilun mukaan tiedoista "voidaan säätää". Pykäläehdotus ehdotetaan muutettavaksi muotoon "säädetään".

Pakottavuus

Pykäläkohtaisissa perusteluissa (25 §) todetaan, että esimerkiksi rankkasateiden aiheuttamien tulvien vahingoista laitos vastaa vain siltä osin, kuin laitoksen toteuttama viemäröinti ei vastaa sitä, mitä laitos on kunnan kanssa sopinut tai mihin laitos on hulevesiviemäröinnin toiminta-alueen hyväksymispäätöksen yhteydessä velvoitettu. Tämä asettaa kunnalle painavan syyn suunnitella ja toteuttaa hulevesien hallinta huolellisesti. Muutoksella on myönteinen vaikutus hulevesien hallinnan kehittämiseen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ja -asetus

Huleveden määritelmä

Huleveden määritelmästä (90a§) on haluttu jättää muilla kuin taajama-alueilla syntyvät rakennettujen pintojen vedet pois, mikä on ymmärrettävää asemakaavoituksen näkökulmasta. Ongelmiltaan ja menetelmiltään esimerkiksi tievesien käsittely pohjavesialueilla ja vesistöylityksissä on kuitenkin vastaavaa kuin taajamissa, mikä tulee ohjeistaa ympäristönsuojelulaissa. Hulevesien hallinnan määritelmä on onnistunut, koska se sisältää määrän vähentämisen, eri johtamistavat ja laadullisen käsittelyn. Hulevesijärjestelmän määritelmä jää sekä laki- että asetusehdotuksessa niukaksi, vaikka perusteluissa siihen todetaan kuuluvan putki- ja avouomien lisäksi mm. kosteikat ja imeytysalueet. Laki- ja perustelutekstissä olisi syytä mainita että hulevesien hallinnassa tarkoituksellisesti käytettävät maastokohdat ovat käytännössä viheralueita, joihin kuuluvat varsinaisten puistojen lisäksi suojaviheralueet ja tonttien ja liikennealueiden rakentamattomiksi jäävät osat.

Hulevesien hallinta

Kiinteistöjä koskeva velvollisuus hulevesistä (90b§) edellyttää kaava- ja rakennuslupamääräysten sovittamista hulevesisuunnitelmaan. Rakenteiden kannalta säilyy riittävän kuivatuksen vaatimus, mutta lisäksi tarvitaan toimenpiteitä hulevesien haittottomaksi imeyttämiseksi ja viivyttämiseksi ennen mahdollisten ylivuoto- ja kuivatusvesien pois johtamista kunnan hulevesijärjestelmään. Kuivatusvesiä varten tarvitaan yleensä edelleen putkiojia, mutta suuntaus avouomien käytöstä on suositeltava.

Kielto hulevesien johtamisesta jätevesiviemäriin (90a§ 5 mom) on tärkeä jätevesien ylivuotojen vähentämiseksi. Kielto tuo merkittävän lisän puhdistamojen ympäristöluvissa olevaan vaatimukseen vuotovesien vähentämisestä, velvoittaessaan tässä tapauksessa kiinteistöjä. Kieltoa ja esim. imeyttämisaatimusta olemassa olevilla kiinteistöillä voitaisiin tehostaa maksupolitiikalla. Olemassa olevien hulevesijärjestelmien saneeraus edellyttää kunnilta valmiutta yleisillä alueilla tapahtuviin muutoksiin, esim. putkiojien avaamiseen ja viivytysalueiden, kuten kosteikkojen rakentamiseen.

Hulevesisuunnitelma ja määräykset

Hulevesisuunnitelma (90d§) uutena vaadittavana asiakirjana on kannatettava. Hulevesisuunnitelman tulisi yleensä kattaa laajempi alue kuin yksittäinen asemakaava, ensisijaisesti kyseinen valuma-alue, jolloin sopiva suunnitteluvaihe voisi olla esimerkiksi osayleiskaava. Hulevesisuunnitelmien laatimisessa osallistuminen on tärkeää, jolloin liittyminen eri kaavavaiheisiin on luontevaa. Esitettävät hulevesien hallintatoimenpiteet tapahtuvat rakentamattomilla tontin osilla ja yleisillä viher- ja liikennealueilla, joten hulevesisuunnitelma kannattaisi kytkeä suoraan maisema- ja viheraluesuunnitteluun. Tällöin voidaan parhaiten varmistaa sopeutuminen ympäristöön sekä toimivuuden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimus.

Hulevesien hallintaa koskevat määräykset (90e§) voisivat olla erilaisia kunnan eri osissa, kuten imeytyksen edellyttäminen pohjavesialueilla, viivytyksen tulvaherkillä alueilla paljon hulevesiä tuottavilla teollisuus- ja liikealueilla ja tehokas käsittely liikennealueilla. Rakennusvalvonnan rooli korostuu määräysten toimeenpanossa.

Toteuttamisvelvollisuus ja maksut

Hulevesien synnyn elinkaareissa uuden alueen rakentamisvaihe aiheuttaa suurimpia ravinne- ja kiintoainespäästöjä. Sekä kiinteistöiltä että kunnilta vaaditaan valmiutta viivyttävän ja puhdistavan hulevesijärjestelmän toteutukseen heti kaavan toteutuksen alkuvaiheessa. Maksujärjestelmän (90g§) tulisi kannustaa hulevesien käsittelyyn tonteilla ja liikennealueilla. Kuntien toteutettaviksi hoidettaviksi tulevat avoimet hulevesijärjestelmät edellyttävät uuden tyyppistä toteutusta ja kunnossapitoa, joten maksuilla olisi huolehdittava riittävästä resursoinnista.

Maankäyttö- ja rakennusasetus

Hulevesisuunnitelmasta (41a§) olisi syytä olla enemmän sisältövaatimuksista kuten maininta valuma-alueista, maasto-olosuhteista ja vesitaloudellisesta kokonaisuudesta sekä kytkeytymisestä viheralueiden suunnitteluun mm. viihtyisyyden kannalta.

Lausunnon valmistelu

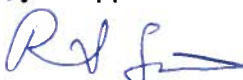
Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Erkki Santala ja Ritva Britschgi vesivayksiköstä ja Jukka Jormola vesienhoitoyksiköstä.

Keskuksen johtaja

Jyri Seppälä

Yksikön päällikkö

Risto Saarinen

Tiedoksi: VK

